

RAAP-NOTITIE 2706

Plangebieden Strokelweg en Boekhorstlaan

Gemeente Harderwijk

Archeologisch vooronderzoek: een bureau- en
inventariserend veldonderzoek

Colofon

Opdrachtgever: gemeente Harderwijk

Titel: Plangebieden Strokeweg en Boekhorstlaan, gemeente Harderwijk; archeologisch
vooronderzoek: een bureau- en inventariserend veldonderzoek

Status: eindversie

Datum: april 2008

Auteur: H. Ringenier

Bestandsnaam: N02706-HASB

Projectcode: HASB

Projectleider: H. Ringenier

Projectmedewerker: J. Vosselman MA

ARCHIS-vondstmeldingsnummer: niet van toepassing

ARCHIS-waarnemingsnummers: niet van toepassing

ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer/CIS-code: 27975

Autorisatie: drs. S.W. Jager

ISSN: 0925-6369

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V.

telefoon: 0294-491 500

Leeuwendeldseweg 5b

telefax: 0294-491 519

1382 LV Weesp

E-mail: raap@raap.nl

Postbus 5069

1380 GB Weesp

© RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V., 2008

RAAP Archeologisch Adviesbureau B.V. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Samenvatting

In opdracht van de gemeente Harderwijk heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in april 2008 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de geplande inrichting van de plangebieden Strokelweg en Boekhorstlaan in de gemeente Harderwijk. Doel van dit onderzoek was eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen en, voor zover mogelijk, een eerste indruk te geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

In plangebied Strokelweg wordt de ondiepe geologische ondergrond gevormd door stuwwalafzettingen bestaande uit grindrijk, matig grof zand. Lokaal is een intacte bodemopbouw bestaande uit een overstoven (oud) akkerpakket geconstateerd. Elders in het plangebied is het bodemprofiel tot in het stuwwalstrand verstoord.

De ondiepe geologische ondergrond in plangebied Boekhorstlaan bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand dat is aangemerkt als dekzand. Incidenteel is in de top van het dekzand nog een restant van een podzol geconstateerd. Het dekzand wordt afgedekt door een verstoorde hoge enkeerdgrond.

Relevante archeologische indicatoren zijn in beide plangebieden niet aangetroffen.

Op grond van het ontbreken van (concrete) aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van de plangebieden Strokelweg en Boekhorstlaan geen vervolgonderzoek aanbevolen.

1 Inleiding

1.1 Kader en doelstelling

In opdracht van de gemeente Harderwijk heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau in januari 2008 een bureau- en inventariserend veldonderzoek uitgevoerd in verband met de voorgenomen inrichting van de plangebieden Strokeweg en Boekhorstlaan in de gemeente Harderwijk. Realisatie van de plannen zou kunnen leiden tot aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische resten. Doel van het onderzoek was het vaststellen van de gaafheid van het bodemprofiel alsmede het eventueel opsporen van deze veronderstelde resten en, indien mogelijk, een eerste indruk geven van de kwaliteit (gaafheid en conservering), aard, datering, omvang en diepteligging ervan.

1.2 Plangebieden

Plangebied Strokeweg ligt aan oostzijde van de bebouwde kom van Harderwijk en heeft een omvang van circa 0,5 ha. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 26 H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 172.270/482.630. Ten tijde van het veldonderzoek bestond het plangebied grotendeels uit bermstroken. Een klein deel aan de noordzijde werd gevormd door bos.

Plangebied Boekhorstlaan ligt aan oostzijde van de bebouwde kom van Harderwijk en heeft een omvang van circa 0,6 ha. Het gebied staat afgebeeld op kaartblad 26 H van de topografische kaart van Nederland (schaal 1:25.000); de centrumcoördinaat is 172.220/482.950. Ten tijde van het veldonderzoek bestond het plangebied uit grasland.

1.3 Onderzoeksopzet en richtlijnen

Het onderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een veldonderzoek. Het veldonderzoek bestond uit een karterend booronderzoek en een beperkte veldkartering. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de normen die gelden in de archeologische beroepsgroep c.q. de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 3.1 (KNA). RAAP Archeologisch Adviesbureau en de door RAAP toegepaste procedures zijn goedgekeurd door het College voor de Archeologische Kwaliteit (CvAK), die valt onder de Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer (SIKB; <http://www.sikb.nl>). In het kader van het Interimbeleid werkt RAAP onder de opgravingsvergunning van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM). Zie tabel 1 voor de dateringen van de in deze notitie genoemde archeologische perioden.

2 Bureauonderzoek

2.1 Methoden

Voorafgaand aan het veldonderzoek is een bureauonderzoek uitgevoerd om na te gaan of er reeds archeologische vondsten uit het plangebied geregistreerd staan en om ten behoeve van het veldwerk de landschappelijke (geologische en bodemkundige) kenmerken alsmede de gespecificeerde archeologische verwachting te bepalen. In het kader van het bureauonderzoek zijn verschillende bronnen geraadpleegd (zie literatuurlijst). Om inzicht te krijgen in het voorkomen van archeologische vindplaatsen in of nabij het deelgebied is het ARCHEologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RACM) te Amersfoort geraadpleegd.

2.2 Resultaten

Geomorfologie en bodem

In geomorfologisch opzicht ligt plangebied Strokeweg op een gordeldekzandrug. De bodem wordt gevormd door overstoven en afgestoven (oude) akkergronden (Ringnier, 2007). Dergelijke bodems bestaan uit een (oud) humeus cultuurdek dat ten gevolge van grootschalige zandverstuivingen bedekt is met een laag stuifzand. Indien er sprake is van afgestoven akkergronden is de cultuurlaag tot op het pleistocene zand uitgestoven.

Geomorfologisch gezien ligt plangebied Boekhorstlaan op een dekzandwieling. De bodem bestaat uit een hoge enkeerdgrond (Ringnier, 2007). Hoge enkeerdgronden kenmerken zich door een humushoudende bovengrond of plaggende dikker dan 50 cm. Veelal liggen ze op de hogere delen van het landschap. Hoge enkeerdgronden dateren doorgaans uit de Nieuwe tijd en zijn ontstaan door de toepassing van plaggenbemesting. Eeuwenlang werd de vruchtbaarheid van de akkers op de essen op peil gehouden door deze te bemesten met potstalmest, een mengsel van mest en plaggen afkomstig van heidevelden en uit beekdalen. Het opbrengen van potstalmest leidde tot het ontstaan van dikke humeuze lagen of plaggendecken en een sterke ophoging van de essen.

Archeologie en historie

In ARCHIS staan geen vondstmeldingen geregistreerd uit (de directe omgeving van) de plangebieden. Uit historisch-topografische kaarten blijkt dat beide plangebieden aan het eind van de 18e eeuw onbebouwd waren (Versfelt, 2003); deze situatie was aan het begin van de 20e eeuw nog ongewijzigd (ROBAS Producties, 1989). Op grond van deze kaarten is er geen aanleiding om binnen de grenzen van

de plangebieden uit te gaan van een specifieke verwachting voor de aanwezigheid van resten van laat-middeleeuwse of jongere cultuurhistorische elementen.

Archeologische verwachting

Volgens de 'Archeologische kaart landelijk gebied ten behoeve van het archeologiebeleid' van de gemeente Harderwijk (Ringener, 2007) geldt zowel voor plangebied Strokeweg als voor plangebied Boekhorstlaan een hoge archeologische verwachting voor vindplaatsen uit alle perioden. De hoge verwachting is gebaseerd op landschappelijk context: in beide gevallen gaat het om een dekzandwieling die wordt afgedekt door een humeus pakket of een laag stuifzand. Archeologische resten kunnen zich in de top van het dekzand of in de basis van de afdekkende bodemlagen bevinden.

Periode	Datering			
Nieuwe tijd	1500	-	heden	
Late Middeleeuwen	1050	-	1500	na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450	-	1050	na Chr.
Romeinse tijd	12 voor	-	450	na Chr.
IJzertijd	800	-	12	voor Chr.
Bronstijd	2000	-	800	voor Chr.
Neolithicum (nieuwe steentijd)	5300	-	2000	voor Chr.
Mesolithicum (midden steentijd)	8800	-	4900	voor Chr.
Paleolithicum (oude steentijd)	300.000	-	8800	voor Chr.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

3 Veldonderzoek

3.1 Methoden

Tijdens het veldonderzoek zijn, verdeeld over beide plangebieden, 12 boringen verricht (figuur 1). Doorgaans worden de boringen gezet in parallelle raaien in een standaardgrid van 40 x 50 m. Vanwege de beperkte oppervlakte van de plangebieden kon deze methode niet gehanteerd worden. De boringen zijn derhalve strategisch binnen de afzonderlijke plangebieden gezet. De gehanteerde methode wordt geschikt geacht voor het opsporen van de meeste in dit gebied te verwachten grote, nederzettingsterreinen uit de periode IJzertijd t/m Late Middeleeuwen. Deze methode is minder geschikt om verkavelingspatronen, graven en andere zeer lokale archeologische resten in kaart te brengen.

Er is geboord tot maximaal 1,5 m -Mv met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De boringen zijn conform NEN 5104 (Nederlands Normalisatie-instituut, 1989) beschreven en met meetlinten ingemeten (x- en y-waarden). Het opgeboorde materiaal is in het veld gecontroleerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals houtskool, vuursteen, aardewerk, metaal, bot, verbrande leem en fosfaatvlekken). Het opgeboorde materiaal is gezeefd met een zeef met een maaswijdte van 0,4 cm; het zeefresidu is met het blote oog geïnspecteerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

3.2 Resultaten

Geologie en bodem

In plangebied Strokeweg wordt de ondiepe geologische ondergrond gevormd door stuwwalafzettingen bestaande uit grindrijk, matig grof zand (C-horizont). Ten gevolge van recente ophogingen is dit zand op diepten variërend van 0,5 tot 1,2 m -Mv aangetroffen. Een overstoven akkerpakket is in 2 boringen waargenomen (figuur 1: boringen 10 en 11). Het gaat om een humeus pakket met een dikte van circa 0,15 m dat direct op de C-horizont rust. Deze (oude) akkergrond wordt afgedekt door een circa 0,1 m dikke laag verstoven dekzand. In de overige boringen is het bodemprofiel tot in de C-horizont verstoord.

De ondiepe geologische ondergrond in plangebied Boekhorstlaan bestaat uit zwak siltig, matig fijn zand dat is aangemerkt als dekzand (C-horizont). In het westen van het plangebied is deze eolische afzetting op circa 0,5 m -Mv waargenomen (figuur 1: boringen 1 en 2); elders in het plangebied is het ongestoorde dekzand op circa 1 m -Mv aangetroffen. Het opmerkelijke verschil wordt veroorzaakt door de mate van ophoging in de afzonderlijke delen van het plangebied. Incidenteel is

in de top van het dekzand nog een restant van een podzol geconstateerd. Het betreft een BC-horizont met een dikte van 0,1 tot 0,2 m. Het dekzand wordt afgedekt door een heterogeen, donkerbruin pakket grond met een dikte variërend van 0,5 tot 1 m. Deze opgebrachte laag is geïnterpreteerd is als een verstoord plaggendek. De verstoring is zeer waarschijnlijk het gevolg van moderne agrarische activiteiten.

Archeologie

Tijdens het veldonderzoek zijn in geen van de plangebieden relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

4 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Tijdens het veldonderzoek zijn in grote delen van de plangebieden Strokelweg en Boekhorstlaan bodemverstoringen geconstateerd die veelal tot in de C-horizont reiken. Daar waar nog intacte delen van het bodemprofiel aanwezig zijn, gaat het om een overstoven (oude) akkerlaag (plangebied Strokelweg) en een restant van een podzol (plangebied Boekhorstlaan). In de plangebieden zijn geen relevante archeologische indicatoren aangetroffen.

Gezien het ontbreken van (concrete) aanwijzingen worden in de plangebieden geen archeologische resten verondersteld.

4.2 Aanbevelingen

Op grond van het ontbreken van (concrete) aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische resten wordt ten aanzien van de plangebieden Strokelweg en Boekhorstlaan geen vervolgonderzoek aanbevolen. Op grond van onderhavig onderzoek kunnen vanuit archeologisch oogpunt de geplande ingrepen zonder bezwaren worden uitgevoerd.

Literatuur

- Brinkkemper, O., e.a. (redactie), 1998. *Handboek ROB-specificaties*. Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek, Amersfoort.
- Nederlands Normalisatie-instituut, 1989. *Nederlandse Norm NEN 5104, Classificatie van onverharde grondmonsters*. Nederlands Normalisatie-instituut, Delft.
- Ringnier, H., 2007. Actualisering startnotitie archeologiebeleid, gemeente Harderwijk; een bureauonderzoek en veldtoetsing. *RAAP-notitie 1999*. RAAP Archeologisch Adviesbureau, Weesp.
- ROBAS Producties, 1989. *Historische Atlas Gelderland*. Chromotopografische Kaart des Rijks, schaal 1:25.000. ROBAS Producties, Den IJp.
- Versfelt, H.J., 2003. *De Hottinger-atlas van Noord- en Oost-Nederland 1773-1794*. Hevekes uitgevers, Groningen.

Gebruikte afkortingen

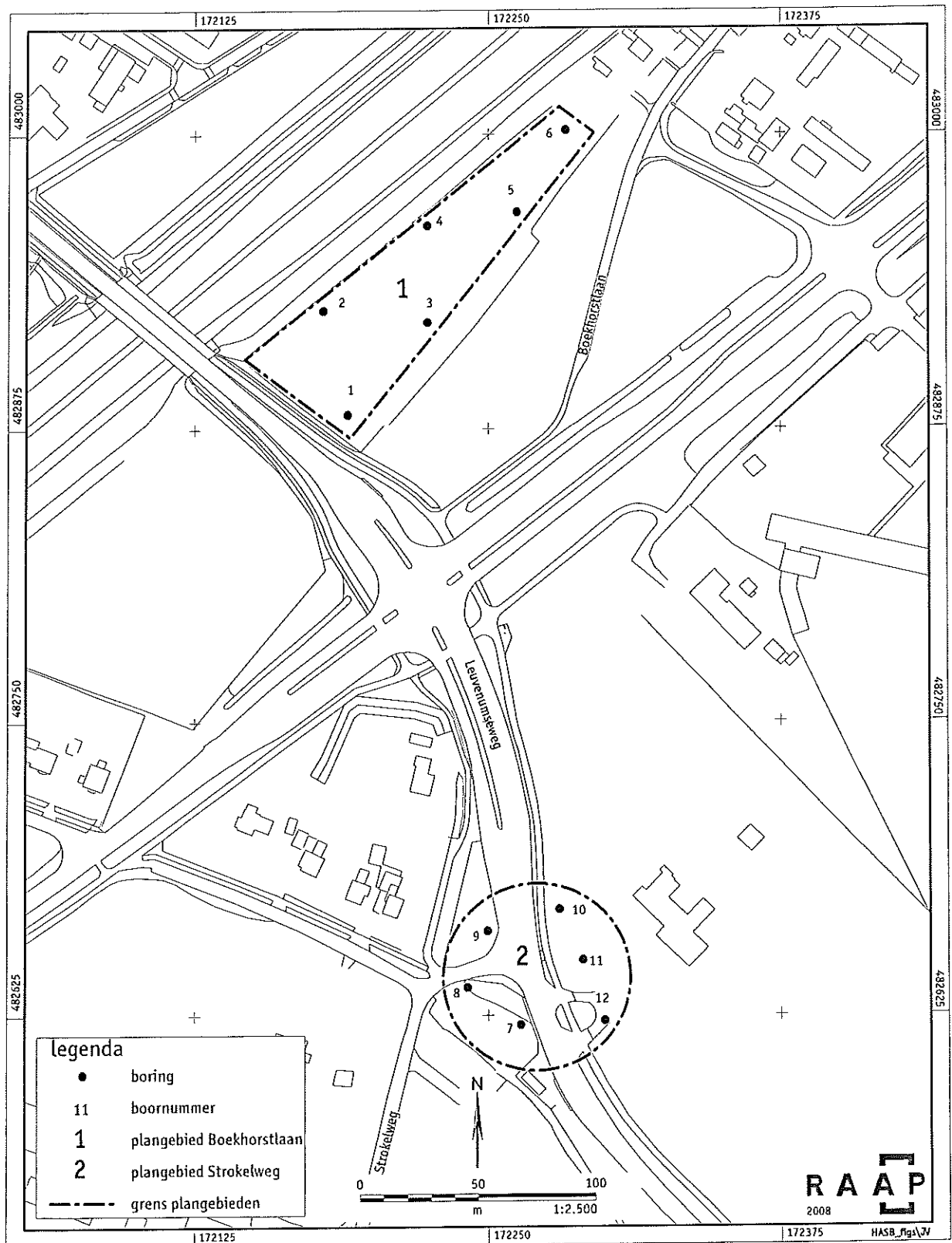
ARCHIS	ARChEologisch Informatie Systeem
CvAK	College voor de Archeologische Kwaliteit
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
-Mv	beneden maaiveld
RACM	Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten
SIKB	Stichting Infrastructuur Kwaliteitsborging Bodembeheer

Overzicht van figuren, tabellen en bijlagen

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

Tabel 1. Archeologische tijdschaal.

Bijlage 1. Boorbeschrijvingen.

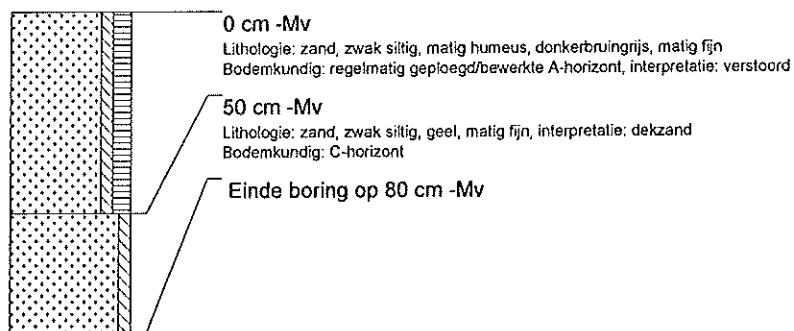

Figuur 1. Boorpuntenkaart.

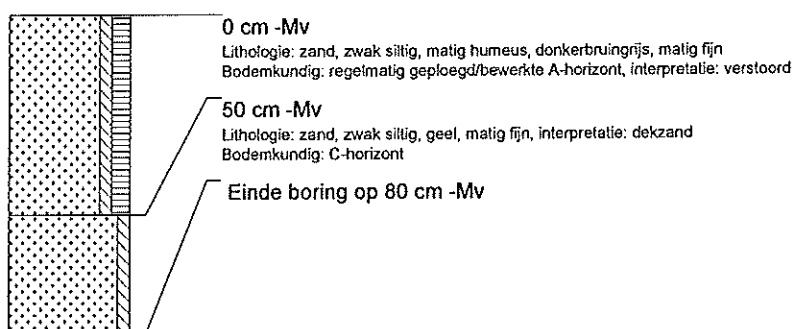
Bijlage 1: Boorbeschrijvingen

boring: HASB-1

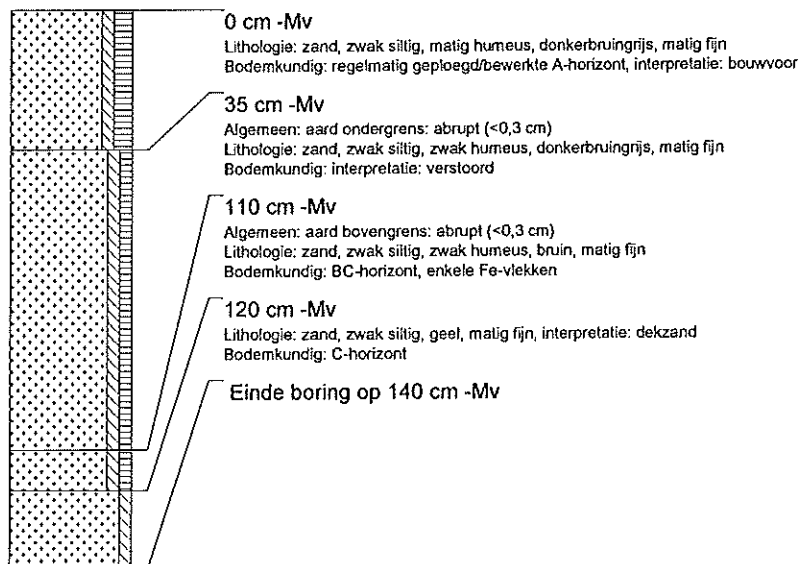
datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HASB-2

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

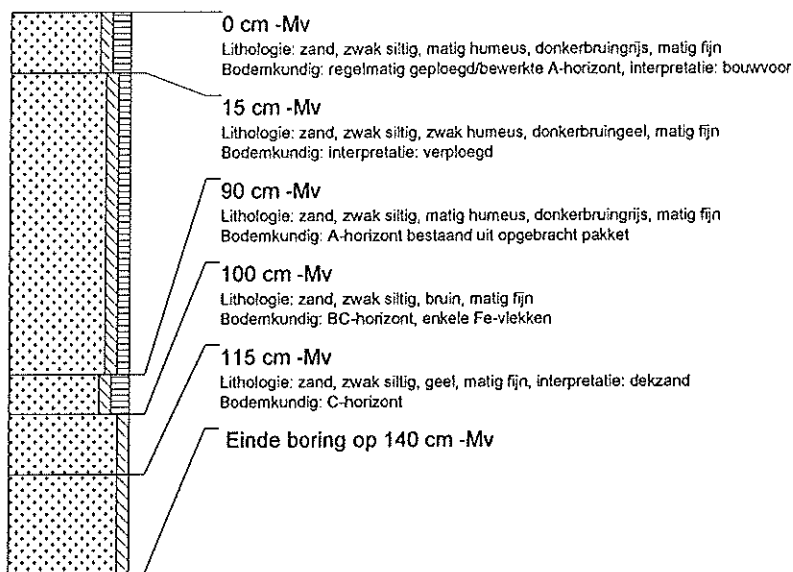
boring: HASB-3

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

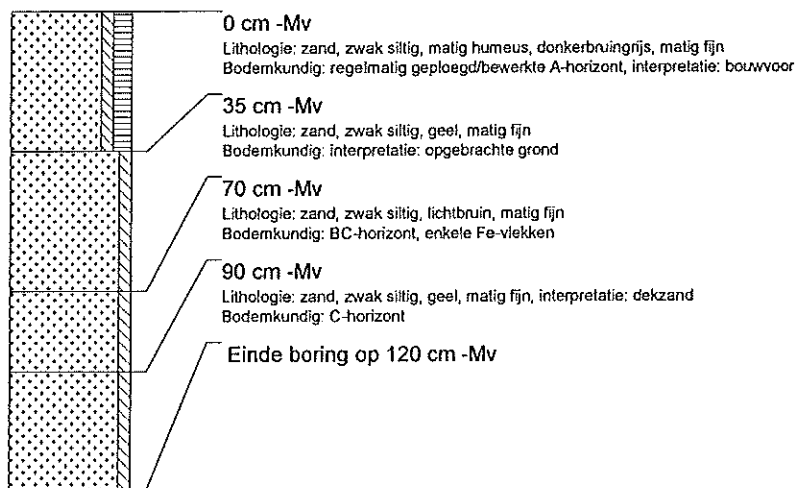

boring: HASB-4

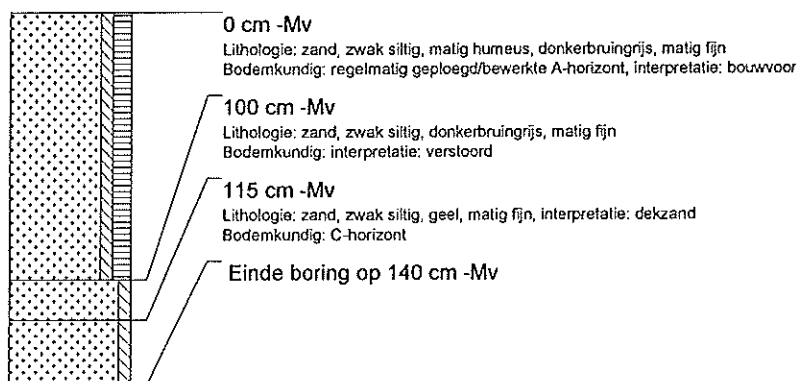
datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HASB-5

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

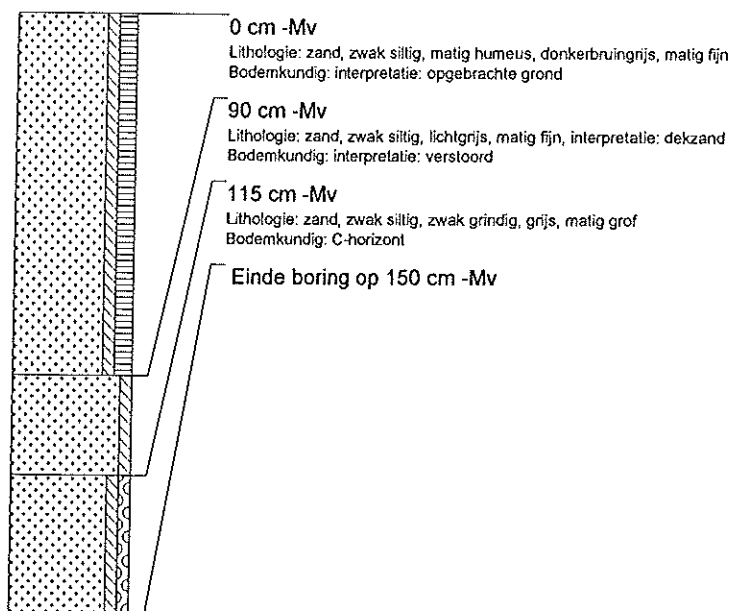
boring: HASB-6

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

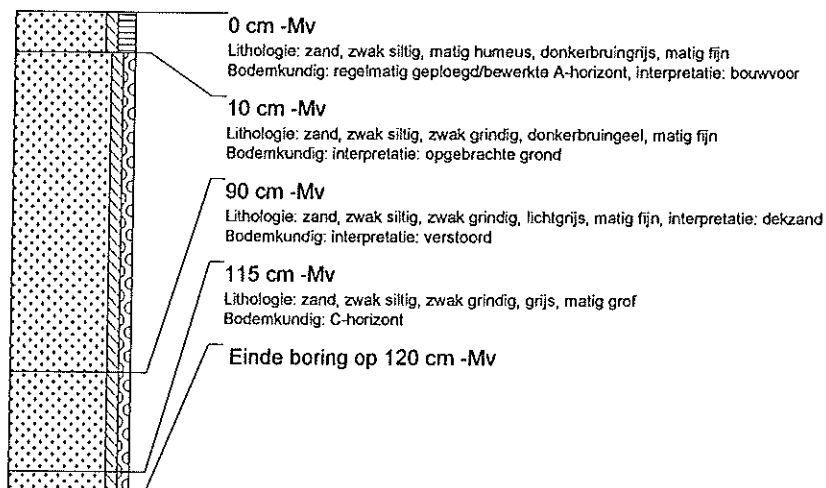

boring: HASB-7

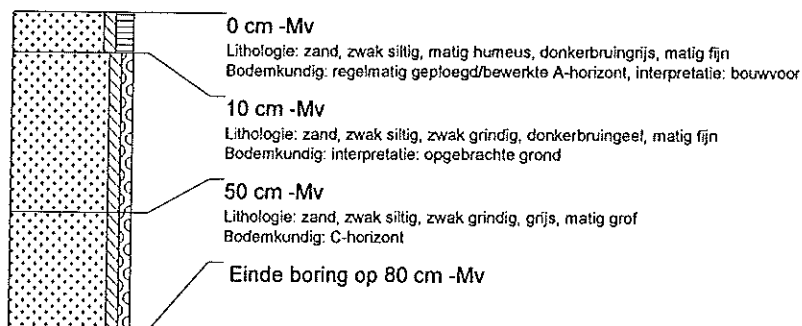
datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HASB-8

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

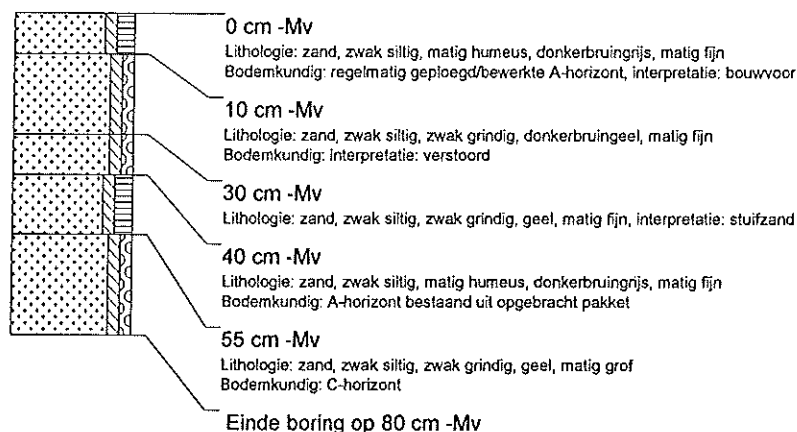
boring: HASB-9

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

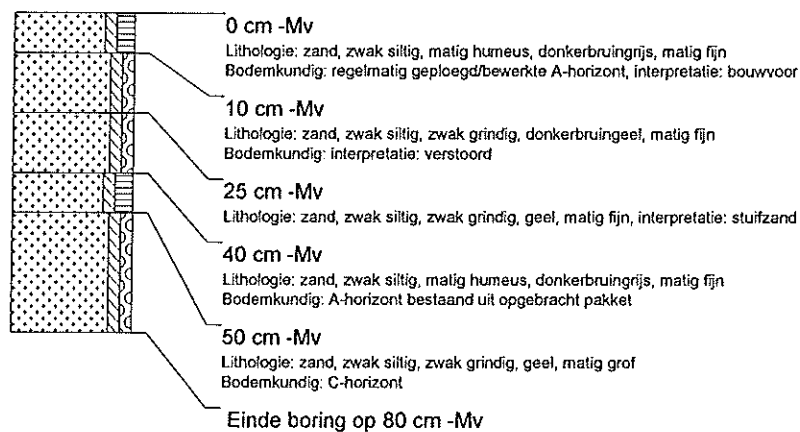

boring: HASB-10

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HASB-11

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

boring: HASB-12

datum: 9-4-2008, provincie: Gelderland, gemeente: Harderwijk, opdrachtgever: Gemeente Harderwijk, uitvoerder: RAAP Oost

